

Eksempler fra hi A – stx.

Indhold (klik på titlen for at gå direkte til eksemplet)

Danmark i den ny verdensorden
Den danske velfærdsstats udvikling
De danske landboreformer
Udviklingens inertie?
Vikingetiden
At være midt i historien
Europæisk middelalder

Paradigmatiske eksempler:

Planlægning af forløb
Forløb: Velfærdssamfundet
Forløb: Mellemøsten
Forløb: Oversigtsforløb 1776-1989
Forløb: Kina, Hongkong, Opiumskrigen
Forløb: Europæisk middelalder
Forløb: De antikke samfund
Forløb: De store ideologier
Forløb: Danmark. Historiske malerier
Forløb: Centralmagten og kristendommens udvikling i Danmark ca 800-2005
Forløb: Holocaust og Folkedrab
Fagsamarbejde: Forløb Historie-dansk
Almen studieforbereelse: Demokrati og demokratiopfattelser
Almen studieforbereelse: Empirismen
Forløb almen studieforbereelse: Den arabiske rejse 1761-67.
Forløb: Almen studieforbereelse: Terrorisme

Eksempel: Danmark i den ny verdensorden

En elev har til den afsluttende mundtlige prøve trukket et sæt ukendt tekstmateriale, der relaterer sig til et gennemgået tema omkring Danmarks placering i den nye verdensorden efter 1989. Eleven er i stand til kort at redegøre for den internationale udvikling 1945-1989, at indplacere Danmark i denne udvikling samt at perspektivere problemstillingen i forhold til Danmarks nuværende og fremtidige rolle internationalt. Eleven har dermed opfyldt de faglige mål i pindene

1, 3 og 6:

”- dokumentere viden om centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks historie, Europas historie og verdenshistorie, herunder sammenhænge mellem den nationale, regionale, europæiske og globale udvikling”

”- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid”

”- forklare samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper”

Eleven er imidlertid også forpligtet på de andre pinde, hvorfor eksaminator fx kan undersøge, hvorvidt eleven er i stand til at bruge sin viden og indsigt i forhold til pind 7.

Eksempel: **Den danske velfærdsstats udvikling.**

Et sådant forløb vil kunne bidrage til at opfylde det, som eleverne skal kunne under dette punkt. Udgangspunktet kunne være et ønske om at arbejde med velfærdsstatens udvikling, der er en del af kernestoffet, og lade temaet være elevernes slægtsmæssige illustration af denne udvikling. Som didaktisk princip kunne man vælge at tilrettelægge undervisningen efter et tilbagerulningsprincip og generation efter generation spore velfærdsstatens tilblivelse. En del af kildematerialet kunne eleverne selv tilvejebringe i forbindelse med interview af forældre, bedsteforældre og supplere med slægtsoptegnelser eller materiale, der må antages at belyse forhold der svarede til familiens levevilkår. Flere elever vil formodentlig være af anden etnisk oprindelse end dansk, og en undersøgelse af disse familiers udvikling ville kunne skabe forbindelse mellem det nationale, de regionale og globale niveauer i udviklingen. Andre elever har slægtninge, der er udvandret til fx Amerika, og kontakt til disse familier over nettet kunne belyse forholdet mellem udlængselsdrømme og de faktiske udfordringer. Arbejdet med tilbagerulningen, altså det diakrone, kan løbende konfronteres med det synkrone aspekt og give anledning til, at eleverne stiller spørgsmål om forskelle mellem Danmark, det nære og det fjerne udland. I forlængelse heraf må eleverne have lejlighed til at få kundskab om de forskellige udviklingslinjer, der har formet vilkårene for velfærdsudviklingen i forskellige lande og for samfundsgrupperne.

Forløbet kan gennemføres som en isoleret faglig undervisning, men mange af de spørgsmål, der vil opstå undervejs, vil kræve andre fags indsigt for at kunne blive fyldestgørende besvaret.

Emnet inviterer til et samarbejde med flere fag og berører det sproglige, det litterære, det geografiske, det biologiske og det samfundsfaglige aspekt. Arbejdet med velfærdsstatens tilblivelse kan evt. slutte i 1930'erne med etableringen af socialreformen i 1933.

Eksempel: **De danske landboreformer.**

For at kunne analysere sammenhængen mellem menneske, natur og samfund må eleverne have viden om baggrunden for og indholdet i de danske landboreformer, samt hvilke konsekvenser det havde for landskabet og landbrugsstrukturen. Men sammenhængen fremkommer først, når eleverne arbejder med reformernes bevidsthedsmæssige konsekvenser af overgangen fra fæstebonde til selveje, og hvorledes denne bevidsthed er medvirkende til afskaffelsen af enevælde og indførelsen af demokrati i 1849. Herefter kan der trækkes linier til i dag – vil reformer af lignende type kunne forbedre ulandenes økonomi og medvirke til at udvikle demokrati? Hvorfor/hvorfor ikke?

Eksempel: **Udviklingens inertie?**

Når samfundet beslutter, at der skal bygges en Storebæltsbro, er det udtryk for et valg. Vi har som samfund valgt, at vore muligheder for hurtigt at komme fra A til B er vigtigere end at få de 50 minutters pause på storebæltfærgen. Ønsket om effektiv udnyttelse af tiden er derfor det valg, vi tager - det er ikke en anonym udviklingskraft, der styrer os. Storebæltsbroen er det synlige resultat af vores valg som samfund, hvorimod samfundet ville have set anderledes ud, hvis broen ikke var blevet bygget.

Eksempel: **Vikingetiden.**

Udgangspunktet kan være et forløb om vikingetidens samfund, der afsluttes med et undertema om eftertidens brug af vikingerne: Hvornår ”opstår” vikingerne, hvorfor? Her kunne man inddrage 1800-tallets historiemalerier, A. D. Jørgensens fortællinger, Frölichs pædagogiske tavler op til nutidens brug af vikingesymboler.

Eksempel: **At være midt i historien**

Fukuyama skrev i 1989, at ”historien er slut” – underforstået, at den vestlige verden nu befandt sig i efter-historien, fordi den havde sejret i den ideologiske kamp mod det kommunistiske system i Sovjet. Nu kunne vi i Vesten blot vente på, at alle andre udviklede demokratier i det vestlige billede, og alle ville på et tidspunkt befinde sig i efter-historien.

11. september 2001 sendte de vestlige demokratier lige lukt tilbage i historien, hvilket kulminerede med krigen i Irak. Hvilken historie skaber vi? Hvordan skal vi som enkeltindivider forholde os til vores egen kulturs udvikling? Kan vi påvirke den? Hvordan?

Eksempel: **Europæisk middelalder**

Eleven trækker til eksamen et sæt tekster om europæisk middelalder, hvor fokus er kirkens status i middelalderen. Klassen har i undervisningen arbejdet med et forløb om den middelalderlige monokultur med udgangspunkt i spørgsmålet om, hvorvidt Europa er på vej ind i en ny monokultur baseret på fælles demokratiske principper. Hvis eleven skal opfylde de faglige mål, skal hun/han være i stand til redegøre for de karakteristiske træk ved Europa i middelalderen, inddrage hovedlinierne i dansk middelalder, herunder kunne redegøre for de periodemæssige forskelle på dansk og europæisk middelalder. Herudover skal eleven være i stand til – ud fra det givne kildemateriale

– at opstille historiske problemstillinger omkring kirkens rolle i middelalderen og perspektivere til overgangen fra middelalder til renæssance. Endelig bør eleven kunne indgå i en diskussion om den middelalderlige monokultur og spørgsmålet om en nutidig europæisk monokultur.

Herved viser eleven, at hun/han opfylder faglige mål som at dokumentere viden om centrale udviklingslinier i dansk/europæisk historie, bearbejde historisk kildemateriale, opstille historiske problemstillinger og relatere disse til nutiden.

Paradigmatiske eksempler

Nedenstående forløb er eksempler som udelukkende skal tjene som inspiration til planlægning af undervisningen. Der er således ikke tale om at forløbene afspejler hvorledes der skal undervises. Undervisningen kan gribes an på mange andre måder, med andre vinkler, arbejdsformer og materialer end her angivet.

For hvert forløb er angivet et niveau, som også kun er et forslag. Det er klart at de fleste forløb vil med et andet valg af vinkel sammen med materialets sværhedsgrad kunne placeres på andre niveauer. Derudover angives hvilke kernestofområder der inddrages i det enkelte forløb. På samme

måde kan der godt inddrages andre kernestofområder, hvis forløbet planlægges med et andet fokus end angivet her.

I alle forløb forventes det, at der arbejdes med de metodiske sider af faget, og at der i alle forløb arbejdes med udvikling af de to faglige mål:

- *Indsamle og systematiseres informationer om og fra fortiden*
- *Bearbejde forskelligartet historisk materiale og forholde sig metodisk-kritisk dokumenterende til eksempler på brug af historien.*

I planlægning af forløb medtænkes så vidt muligt følgende områder:

1. Elevens egen tid/bevidsthed. Hvordan kan nutidsaspektet medtænkes, så elever bliver bevidstgjort om vores egen tid som et foreløbigt resultat af en lang historisk proces? Hvordan relateres til vores egen tid, så eleven bliver bevidst om sig selv som historieskabt og historieskabende?
2. Indblik/udblik. Hvis udgangspunktet er Danmarkshistorien, så skal der skabes udblik til europæisk historie eller verdenshistorien. Er udgangspunktet derimod europæisk historie eller verdenshistorien skal der være indblik til Danmarks historie.
3. Synkron – diakron. Der skal tages stilling til, om udgangspunktet er det synkrone, der ligeledes behandles diakront, eller om der tages udgangspunkt i det diakrone med synkronnedslag i stoffet.
4. Induktiv – deduktiv. I nogle forløb er det oplagt at anvende en induktiv tilgangsvinkel, hvor eleverne stiller undrespørgsmål og forholder sig til emnet ud fra deres viden. I andre forløb vil det være mere hensigtsmæssigt med en mere deduktiv, lærerstyret indledning. Det vil være mest hensigtsmæssigt, om forløb til stadighed varieres, så både det induktive og det deduktive princip indgår i alle forløb og helst i alle lektioner.
5. Sammenhæng. Hvordan er sammenhængen mellem gennemgåede forløb og det emne, klassen skal arbejde med?
6. Fagsammenspil. Hvilke fag kan tænkes ind i et forløb? Hvilke områder vil være naturligt at gennemgå i et forløb i almen studieforbereelse?
7. Materialeformer. Hvilket materiale vil kunne anvendes ud over grundbog og kildesamling?
8. Fremtidsaspekt. På hvilken måde peger det emne/det tidsafsnit, der gennemgås, frem mod senere tider?
9. Arbejdsformer. Lærerstyret klasseundervisning, elevstyret projektarbejde eller en blanding?
10. Hvilke faglige mål medtænkes i forløbet?

Forløb: Velfærdssamfundet

Niveau: 1. g. Det vil være helt oplagt at dette forløb planlægges i samarbejde med samfundsfag

Nutidsrelatering: Velfærdsstaten er et centralt tema i den politiske debat. Hvorfor? Hvad er egentlig velfærdsstaten? Hvor går grænserne for velfærdsstaten

Faglige mål

- Viden om centrale udviklingslinier og begivenheder i Danmarks historie og Europas historie
- Formulere historiske problemstillinger og relatere til egen tid.
- Analysere eksempler på samspil mellem materielle forhold og mentalitet i tid og rum,
- Reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende.

Fagligt indhold

Fokus er etableringen og udviklingen af velfærdsstaten i Danmark. Et udgangspunkt kan være Kanslergadeforliget eller udviklingen i Danmark efter 2. verdenskrig. Forudsætningen for at forstå velfærdsstaten er imidlertid viden om demokratiet udvikling i Danmark, hvorfor der arbejdes med det danske demokratis udvikling fra 1849 til i dag, herunder Grundloven, magtens tredeling, udviklingen af det partipolitiske system med fokus på Firepartisystemet over jordskredsvalget til "de døde ideologier". Herudover trækkes linier i den økonomiske udvikling og politik fra Kanslergadeforliget til i dag, herunder eksempelvis et udblik til Marshallhjælpen og dens betydning for Danmark og det økonomiske boom.

Afslutningsvist: Hvor bevæger velfærdssamfundet bevæger sig hen?

Tilrettelæggelse

Induktiv indledning med elevdiskussion om politik i Danmark i dag.

Deduktiv gennemgang af nogle centrale kilder f.eks. dele af grundloven

Udover grundbogsmateriale kan man arbejde med partiprogrammer, dokumentarudsendelse, statistik, billeder fra før og nu. Gamle og nye valgplakater. Et afsnit af Krøniken. Herigennem kan kildekritisk analyse og arbejde med forskellige materialetyper introduceres.

Arbejdsformer

Klasseundervisning/diskussioner. Gruppearbejde: Eleverne arbejder med forskellige politiske partier over tid. Rollespil, hvor eleverne repræsenterer forskellige politiske partier i en partilederrunde.

Evt. samarbejde med andre fag:

Samarbejde med samfundsfag evt. i almen studieforberedelse. Samfundsfag gennemgår parti- og valgprogrammer. Analyse af velfærdssamfund.

Kernestof: Velfærdsstaten, dansk demokrati

(Undervisningsvejledning April 2005)

Forløb: Mellemøsten

Niveau: 1.g

Nutidsrelatering: Hvad er baggrunden for konflikten mellem Israel og palæstinenserne? Eller hvorfor krig i Irak? Hvorfor deltager Danmark?

Faglige mål

- Dokumentering af viden om centrale begivenheder i Danmarks historie, Europas historie og verdenshistorie, herunder sammenhænge mellem den nationale, regionale, europæiske og globale udvikling
- Formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid, forklare måder at forme og styre samfund på og se konsekvenserne heraf for individets vilkår.

Fagligt indhold

For at begynde et sted kunne koloniseringen forklares med pile bagud til renæssancen og de store opdagelser. Koloniseringen og senere imperialismen forklarer, hvordan stormagterne i Europa delte verden og afkoloniseringen giver indblik i, at det ikke var omkostningsfrit for de lande, der havde været koloniserede. I den forbindelse kan uroligheder i visse stater i Afrika forklares. Herunder vil det være oplagt at se på delingen ved møde i Berlin i 1883-84. Evt. kunne denne aftale læses som kilde. Det vil herefter være oplagt at gennemgå tiden omkring Israels oprettelse og FN's godkendelse, her ville det være oplagt at læse Israels uafhængighedserklæring fra 1948 evt. sammen med den arabiske ligas erklæring fra den 15.maj 1968. Delingsplanen kan gennemgås, et kort kan anvendes som kilde og sammenlignes med indskrænkningen af Palæstinensernes område efter krigen 1948-49.

Dernæst kan man bevæge sig tilbage i tiden og se på de interesser, som europæerne har haft i området tidligere og i den forbindelse arbejde kort med delingen af Romerriget, Korstogene, Konstantinopels fald, den arabiske kulturs betydning for renæssancens opdagelser. Med en gennemgang af terrorismen som begreb og de seneste årtiers hændelser på dette område kan emnet føres frem til nutiden og stille spørgsmål til fremtiden. Der arbejdes synkront med forholdet mellem Europa/den vestlige verden og Mellemøsten og diakront med nogle nedslag på bestemte begivenheder. Det vil være oplagt at inddrage helt nye avisartikler om situationen netop nu, herunder debatten om Danmarks engagement i Irak-krigen. Evt. kunne tortur og terror diskuteres i sammenhæng og billeder kunne anvendes og diskuteres som dokumentationsmateriale.

Tilrettelæggelse/arbejdsformer

En induktiv introduktion hvor eleverne bliver bedt om at nedskrive 5 spørgsmål om Mellemøsten som undrer dem. Herefter kan forløbet organiseres som en kombination af klasseundervisning og gruppearbejde. Der kan indlægges et rollespil om FN-høringen i 1947.

Afslutningsvist tages spørgsmålene frem igen, og en evaluering kunne være om forløbet besvarede spørgsmålene. Om svarene var entydige eller flertydige og hvorfor.

Evt. samarbejde med andre fag:

Ved gennemgang af emnet i 2.g kunne det foregå i samspil med religion som et forløb i almen studieforberedelse.

Kernestof: Imperialisme, afkolonisering, kulturmøder, globalisering, menneskerettigheder

Forløb: Oversigtsforløb 1776-1989

Niveau: 2.g

Nutidsrelatering: Hvorfor lever vi et demokratisk samfund med alt hvad det indebærer?

Faglige mål

- viden om centrale udviklingslinier og begivenheder i Danmarks historie, Europas historie og verdenshistorie, herunder sammenhænge mellem den nationale, regionale, europæiske og globale udvikling
- viden om forskellige samfundsformer
- forklare samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper

Fagligt indhold

Hovedlinier i Europas historie ca. 1776-1914 ud fra spørgsmålet: Hvilke fælles europæiske værdier bygger EU på?

- De store revolutioner: Baggrunde og konsekvenser
- Nationalisme, imperialism: Baggrund, konsekvenser
- Det danske demokrati 1848-49
- Ideologiernes kamp: Verdenskrigene
- Individets rettigheder: Den amerikanske uafhængighedserklæring,

Menneskerettighedserklæringen

- Det borgerlige demokrati overfor folkedemokratiet
- Kolonisering/imperialisme og den 3. verden.

Eleverne har fået muligheden for at forstå udviklingen frem mod de liberalistiske revolutioner, der udspringer af 1700-tallets oplysningstanker over demokratiers udvikling til en forståelse af arbejderklassens oprør og de senere socialistiske revolutioner, herunder den russiske i 1917.

Herudover vil det styrke elevernes forståelse af historiens sammenhæng både når det gælder danske forhold, europæiske/ikke-europæiske forhold og disses samspil.

Tilrettelæggelse

Forløbet kan tilrettelægges som en kombination af oversigtlæsning/forelæsning og tekstnedslag med brug af forskellige materialetyper. Følgende er kun udvalgte eksempler, mange andre kan vælges:

Uafhængighedserklæring, menneskerettighedserklæring 1789, 1948, fædrelandssange, historiemalerier, litteratur (Kipling: "Den hvide mands byrde", Conrad: "Mørkets hjerte", Brecht: "An die Nachgeborenen"). Hvis man vælger at lægge en "kold-krig"-synsvinkel kan man inddrage: Monroe-Truman-Bush-doktrinerne, Tysklands deling, Khrustjovs "fredelig sameksistens", Breshnev- doktrin, Gorbatjovs Glasnost og perestrójka, Solidaritet, Havel etc")

Evt. samarbejde med andre fag:

Alt efter hvilke vinkler man vælger – tysk, engelsk, samfundsfag, billedkunst

Kernestof: Oplysningstiden, Revolutioner, imperialism, national identitet, demokrati, ideologiernes kamp.

Forløb: Kina, Hongkong, Opiumskrigen

Niveau: 2.g

Nutidsrelatering: Hvorfor overgår Hong Kong til Kina? Hvad er det for en speciel status Hong Kong har? Hvilke interesser har Danmark i Hong Kong eller i Kina?

Faglige mål

- at dokumentere viden om centrale udviklingslinier i Verdenshistorien, herunder sammenhænge mellem den nationale, regionale, europæiske og globale udvikling,
- dokumentere viden om forskellige samfundsstrukturer,
- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid,
- analysere samspillet mellem mennesker, naturgrundlag og samfund,
- forklare måder at forme og styre samfund på og se konsekvenserne heraf for individets vilkår.

Fagligt indhold

Spørgsmålene ovenfor kan være spørgsmål, som danner udgangspunkt for at se lidt nærmere på det Kina i vækst, som er en kendsgerning i dag. For at kunne undersøge Hong Kongs status i dag er det nødvendigt at bevæge sig tilbage til tiden før imperialismen og se på det gamle Kina. Her kunne man dykke ned i en bestemt periode f.eks. Ming dynastiet og nærmere analysere styreform, tro, livsvilkår, familieforhold etc. Dette fører videre frem til de europæiske interesser i Kina. Det vil i den sammenhæng være oplagt at se nærmere på Opiumskrigen og årsagerne til denne. I den forbindelse vil imperialismen igen blive inddraget. Det vil være helt oplagt at sammenligne befolkningsudvikling, økonomiske tal m.m. for Danmark og Kina og i den sammenhæng diskutere globalisering og hvilken betydning Kinas vækst kan få for Danmark/Europa/Verden både økonomisk og forureningsmæssigt.

Tilrettelæggelse/arbejdsformer

Forløbet kan have en induktiv tilgang ved at lade eleverne opstille spørgsmål de ønsker at få besvaret om Kina og omverdenens forhold til Kina.

Varierede arbejdsformer. Med udgangspunkt i elevernes brainstorm om Kina, kan man indlede med en kort introduktion til Kinas historie – f.eks. stille spørgsmålet: Hvorfor var det ikke kineserne der kom til Europa, men omvendt? Herefter kan eleverne arbejde med forskellige sider af det kinesiske samfund i 1800-tallet, kong-fuzinisme, revolutionen og Kina i verden i dag.

Fremlæggelsen af arbejdet kan være en præsentation af en problemstilling indenfor deres emne, som gruppen ønsker at præsentere og uddybe for resten af klassen Herudover kan man forsøge at lave en tidslinie over Kinas historie og se på hvilke brud der er tale om og sammenligne disse med tidslinien for europæisk historie.

Evt. samarbejde med andre fag:

Samfundsfag, religion

Kernestof: Imperialismen, kulturmøder – kolonisering, afkolonisering, globalisering

Forløb: Europæisk middelalder

Niveau: 2.g

Nutidsrelatering: Er vi med EU på vej ind i en ny monokultur?

Faglige mål

- analysere samspillet mellem mennesker, naturgrundlag og samfund gennem tiderne
- analysere eksempler på samspil mellem materielle forhold og mentalitet i tid og rum
- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen samtid
- forklare samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper

Fagligt indhold

Med udgangspunkt i pesten behandles middelalderen som periode. Hvordan levede folk, hvad troede de på? Og hvordan ændrede synet på tilværelsen sig gennem Middelalderen. Kirkebyggeri og klostervæsen med indblik til Danmarkshistorien og Danmarks samspil med Europa i middelalderen tages op, og herunder undersøges baggrunden for reformationen og hvad den førte med sig.

Overgangen til renæssancesamfundet perspektiverer arbejdet med perioden.

Fokus er forskellige sider af livet i middelalderen og forholdet mellem livsbetingelser og livsopfattelser.

Indblik til Danmarkshistorien kunne være kirkebyggeri og klostervæsen og Danmarks samspil med Europa i middelalderen tages op, og herunder undersøges baggrunden for reformationen og hvad den førte med sig.

Tilrettelæggelse/arbejdsformer

Induktiv tilgang med fokus på pesten som udgangspunkt for at arbejde med middelalderen som helhed.

Noget af arbejdet kan foregå i projektgrupper, der arbejder med forskellige af de ovenfor nævnte emner. Gruppearbejdet kan afsluttes med gruppeoplæg for klassen.

En ekskursion i egen by for at finde 'spor' fra Middelalderen kan være forfriskende.

Igen er der nyt at fylde på tidslinjen.

Evt. samarbejde med andre fag:

Det vil være oplagt at samarbejde med religion, biologi og fysik i almen studieforberedelse om dette emne.

Kernestof: Europæisk middelalder, renæssance, europæisk integration

Forløb: De antikke samfund

Niveau: 1.-3.g – alt efter synsvinkel og evt. samarbejde med andre fag

Nutidsrelatering: De antikke samfund - en europæisk arv?

Faglige mål:

- viden om centrale udviklingslinier i Europas historie og Danmarks historie
- Opstille historiske problemstillinger og relatere dem til egen samtid
- analysere samspillet mellem mennesker, naturgrundlag og samfund gennem tiderne
- forklare samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper
- forklare måder at forme og styre samfund på og se konsekvenserne heraf for individets vilkår

Fagligt indhold:

Udgangspunktet kunne være en diskussion med eleverne om årsagerne til at der laves storfilm om de antikke samfund (Troja, Alexander, Gladiator). Hvorfor er der i Hollywood tilsyneladende stor interesse for disse antikke samfund? eller Var det tilfældigt at EU's første traktat blev underskrevet i Rom?

Både Grækenland og Romerriget kan inddrages i forløbet som går ud på at finde frem de antikke samfunds karakteristika med hensyn til produktion, styreform og ekspansion, og derudfra undersøge de antikke samfunds betydning for Europa og europæiske værdier. En særlig vinkel kunne være retsopfattelse, hvor man kan arbejde med en sammenligning af Romerretten, Mosaisk ret og kanonisk ret – og herunder inddrage f.eks. Danske lov fra 1690.

En anden vinkel kunne være at arbejde med et tema om imperiebyggeri som udtryk for europæisk kultur.

Endelig kunne man inddrage forskellige former for materialer til belysning af Romerrigets tilstedeværelse i dag – f.eks. i form af film, arkitektur, tegneserier eller Illerupdal fundene for at få indblik i dansk historie.

Tilrettelæggelse/arbejdsformer

Forløbet kan – alt efter valg af synsvinkel – planlægges som med fokus på arbejde med materialetyper (velegnet i 1.g), eller med udgangspunkt i mere teoretiske tekster om imperietanken og tekster om imperiers storhed og fald.

Evt. samarbejdsmuligheder

Oldtidskundskab, samfundsfag, billedkunst, dramatik, mediefag

Kernestof: De antikke samfund, Danmarks tilblivelse, kulturmøder, europæisk integration

Forløb: De store ideologier

Niveau: 3.g

Nutidsrelatering: Er ideologierne døde?

Faglige mål

- dokumentere viden om centrale udviklingslinier i Verdenshistorien, herunder sammenhænge mellem den nationale, regionale, europæiske og globale udvikling,
- dokumentere viden om forskellige samfundsstrukturer,
- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid,
- forklare måder at styre samfund på og se konsekvenserne heraf for individets vilkår
- forklare samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper

Fagligt indhold

Med udgangspunkt i hvilke ideologier eleverne kender og en placering af, hvor de kommer fra arbejdes der med udviklingen i 1914-2005 i et diakront perspektiv. Mulighederne for synkrone nedslag er mange, f.eks.: Hvilken indvirkning havde ideologierne på verdenskrigenes udbrud og efterfølgende på Den kolde Krig? Herunder en analyse af årsagerne til 1. verdenskrig.

Versaillesfreden.

Krisen i 30'erne i både USA og Europa. Nazismens vækst og årsager til 2. verdenskrig.

Krigsafslutningen og årsager til den efterfølgende kolde krig kan undersøges.

Den kolde krigs konsekvenser nationalt, i Europa og globalt.

Indblikket til Danmarkshistorien kan skabes gennem arbejdet med tolkninger af og myter om henholdsvis nazisme (nynazisterne) og modstandsbevægelsen i Danmark. Til dette emne findes uanede mængder af materiale: Film, fotos, monumenter, dokumentarudsendelser, tegneserier, erindringer, grundbogsmateriale og meget andet.

Tilrettelæggelse/arbejdsformer

Emnet åbner for mange muligheder. Placeret i 3.g kunne det være hensigtsmæssigt at lave et enkeltfagligt projekt. Der kan evt. indledes med en forelæsning om hovedfaserne i den internationale udvikling fra 1914-2005. Herefter opstilles i fællesskab mulige problemstillinger som projektgrupperne kan arbejde med. Der kan evt. udleveres en materialesamling som projektgrupperne supplerer med uddybende materiale. Mundtlig fremlæggelse med efterfølgende klasses Diskussion af det indledende spørgsmål: Er ideologierne døde?

Evt. samarbejde med andre fag:

Samfundsfag, tysk

Kernestof: ideologiernes kamp, Murens fald, Danmarks internationale placering

Forløb: Danmark. Historiske malerier

Niveau: 3.g

Nutidsrelatering: National identitet – hvor lang tid har vi været danskere?

Faglige mål

- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid
- analysere eksempler på samspil mellem materielle forhold to mentalitet i tid og rum
- reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende

Fagligt indhold

Fokus i forløbet er sammenhænge mellem indførelsen af demokrati, nationalstat og national identitet.

Eleverne får en indføring i demokratiets indførelse og nationalismen som den kommer til udtryk i 2. halvdel af 1800-tallet.

Herefter gives – gennem arbejdet med historiemaleriet – eksempler på hvorledes den nationale identitet forsøges opbygget gennem brug af historien. Der kan i forløbet også inddrages andre materialetyper som eksempelvis fædrelandssange og historiefortællinger (f.ex B.S. Ingemann, A. D. Jørgensen).

Eksempler på billeder, der kan anvendes:

Arkonas indtagelse af kong Valdemar den Store og biskop Absalon i 1169 af Laurits Tuxen, 1894

De sammensvorne rider fra Finderup Lade efter mordet på Erik Glipping 1286 af Otto Bache, 1882

Christian II i fængsel på Sønderborg Slot 1532-49 af Carl Bloch, 1871

Christian IV på 'Trefoldigheden' 1. juli 1644 af Wilhelm Marstrand 1863-66

Christian VII (1766-1808) ved Frihedsstøtten af C. W. Eckersberg 1844

De fire stænder hylder Danmark (før grundloven 1849) af Laurits Tuxen, 1883

Danmark af Elisabeth Jerichau-Baumann, 1851

Eleverne skal analysere det valgte billede ud fra flg.:

- Hvem er maleren?
- Baggrunden for billedets tilblivelse. Bestillingsarbejde eller andet?
- Hvor hænger det i dag.
- Grundig analyse af billedet!

Derefter skal eleverne analysere den historie, som billedet viser.

- Forklar den historiske begivenhed, som billedet fortæller om. Vær opmærksom på forskellige niveauer!

- Den faktiske historie. Hvad skete i virkeligheden?
- Hvordan fortolker maleren den faktiske historie?
- Hvilken betydning har denne fortolkning haft for eftertidens opfattelse af den faktiske historie?
- Hvilken indvirkning har tiden billedet er blevet malet haft på fortolkningen af historien.

Eleverne skal selv søge materiale på biblioteket.

Tilrettelæggelse/arbejdsformer:

Klassen skal lave en hjemmeside, som samler gruppernes analyser og præsenterer dem bedst muligt og forløbet afsluttes med gruppeoplæg, hvor hjemmesiden bruges som powerpoint.

Evt. samarbejde med andre fag: Dansk og billedkunst

Kernestof: National identitet, dansk demokrati, Danmarks Internationale placering

Forløb: Centralmagten og kristendommens udvikling i Danmark ca 800-2005

Niveau: 3.g

Nutidsrelatering: Hvilken rolle har kirken i Danmark i dag?

Faglige mål:

- viden om centrale udviklingslinier i Danmarkshistorie
- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen tid
- viden om forskellige samfundsformer
- forklare måder at forme og styre samfund på og se konsekvenserne heraf for individets vilkår
- analysere eksempler på samspil mellem materielle forhold og mentalitet i tid og rum

Fagligt indhold:

Forløbet trækker en lang linie i Danmarkshistorien med fokus på forholdet mellem statsmagt og kirke.

Forløbet kan planlægges som en kombination af oversigtslæsning (det diakrone) og nedslag i udvalgte perioder (synkrone), hvor forholdet stat/kirke spiller en central rolle. Det kan eksempelvis være Vikingetiden og indførelsen af kristendommen, Reformationen og den betydning for forholdet stat/kirke, nationalstaten og kirken.

Tilrettelæggelse:

Man kan som udgangspunkt få eleverne til at diskutere forholdet mellem stat og kirke i dag. Hvad betyder kirken for den enkelte og for samfundet? Hvorfor diskuterer vi i dag en eventuel adskillelse mellem stat og kirke? Hvorfor har man ikke samme diskussion i de katolske lande?

Herefter kan klassen – eventuel med udgangspunkt i en tidslinie – finde frem til de relevante brud i danmarkshistorien omkring statsmagt/kirke og derefter fordybe sig i de centrale perioder.

Et udblik til europæisk historie sikrer at den danske udvikling perspektiveres og eleverne får kendskab til påvirkningerne fra Europa.

Arbejdsformer:

Forløbet kan organiseres med forskellige arbejdsformer. Da der er tale om en 3.g kan forløbet efter den indledende diskussion startes med en forelæsning der trækker de centrale linier i forhold til temaet.

Herefter kan klasse vælge at fordybe sig i forskellige perioder i et gruppearbejde. Hver gruppe udarbejder en problemstilling for deres valgte emne, finder relevant kildemateriale og bearbejder dette, og fremlægger det for klassen. Afslutningsvist diskuteres udgangspunktet: Hvorfor har vi en statskirke? Hvilken rolle bør kirken have i fremtidens danske samfund?

Kernestof: Danmarks tilblivelse, reformationen, demokrati og national identitet

Supplerende stof: Kirke og stat i fortid og nutid

Evt. samarbejde med andre fag: Religion, samfundsfag, filosofi.

Forløb: Holocaust og Folkedrab

Niveau: 2. eller 3.g

Faglige mål:

- Viden om centrale udviklingslinier og begivenheder i Europas historie og verdenshistorie
- formulere historiske problemstillinger og relatere disse til egen tid
- analysere eksempler på samspil mellem materielle forhold og mentalitet i tid og rum
- forklare måder at forme og styre samfund på og se konsekvenserne heraf for individets vilkår
- reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende

Fagligt indhold:

Forløbet falder i to dele:

1. del: Gennemgang af Tysklands historie under nazismen med fokus på samfundssystemet og skabelsen af det nazistiske menneske. Eksempelvis sammenhængen mellem raceideologien og folkefællesskabet og realiseringen af det nazistiske menneskeideal. Udviklingen i forfølgelsen af jøderne og andre grupper fra 1933 frem til den endelige løsning efter 1942.
2. del: Arbejde med forskellige forklaringer på Holocaust (f.ex: Hofer, Bauman, Goldhagen eller andre) kombineret med tekster om moderne folkedrab/folkemord efter 2. verdenskrig (eksempelvis Sovjetunionen, Rwanda, Cambodia, Bosnien).

Tilrettelæggelse/arbejdsformer

1. del kan foregå som almindelig klasseundervisning med gennemgang af oversigtsmateriale og kildemateriale.

2. del er et gruppearbejde hvor alle grupper arbejder med det samme materiale ud fra en overordnet problemformulering om hvorvidt Holocaust kan ses som en unik begivenhed eller kan sidestilles med folkedrab.

Opsamlingen er en klasses Diskussion hvor grupperne diskuterer hvad de er nået frem til i forhold til problemformuleringen. Det er vigtigt at grupperne i fremlæggelsen af argumenter dokumenterer fra tekstmaterialet.

Evt. samarbejde med andre fag

Tysk, samfundsfag, kemi (hvis man inddrager revisionisternes brug af kemien som modbevis for gaskamrene).

Kernestof: Ideologierne kamp, Menneskerettigheder, Afkolonisering, Murens fald

FAGSAMARBEJDE: FORLØB HISTORIE/DANSK

Fag: Historie, dansk

Niveau: Grundforløbet

Omfang: ca 16-20 timer

Faglige mål:

- Opstilling af tidslinie med hovedtrækkene i Danmark/Europa
- Introduktion til fagenes metodiske tilgange
- Skærpe elevernes opmærksomhed om de to fags ligheder og forskelle

Fagligt indhold:

Udgangspunkt er Danmarkshistorisk synsvinkel, men hele tiden med et udblik til Europa. Man kan starte med et spørgsmål om, hvad Danmark er og hvad baggrunden er for det land vi lever i. Det overordnede emne kunne være nationalfølelse. Eleverne kunne læse et par nationalsange f.eks. 'Kong Christian stod ved højen mast' fra 1700-tallet og 'I Danmark er jeg født' fra 1800-tallet, 'Danmark er et dejligt land' 1900-tallet. Disse tre tekster kunne lægge op til en diskussion om hvordan nationalfølelsen har ændret sig. Herefter kunne en reklame eller to inddrages med dansk kornmark/ landskab evt. med Dannebrog i baggrunden. Man kunne se billeder af danske Roligans. Hvorfor føler vi (mange af os) os som danske? Hvorfor gør andre ikke?

Derefter kan man bevæge sig tilbage i tiden og gøre et nedslag omkring f.eks.:

Danmarks tilblivelse og kristendommens indførelse (Runer/Jellingestenen ca. 870, romansk kirkebyggeri i Danmark sammenlignet med gotisk kirkebyggeri i Europa).

Det danske kongedømme: Fra håndfæstninger over enevælde til det moderne demokrati (menneskerettighedserklæringen, uddrag af Danske lov 1690, uddrag af grundloven).

Runeindskrifter, nationalsange, reklamer, kirkebyggeri og lovtekster kan samtidig tjene som indledning til kildelæsning.

Teksterne kan anvendes i danskundervisningen og analyseres ud fra en danskfaglig synsvinkel og suppleres med andre relevante tekster for danskfaget. Samspillet mellem fagene dansk og historie giver en mulighed for en hurtigere gennemgang af materiale analyseret i danskundervisningen uden at det set ud fra et historiefagligt perspektiv bliver overfladisk behandlet.

Tilrettelæggelse:

Forløbet kan tilrettelægges i en vekselvirkning mellem forelæsning, klasseundervisning og studietimer.

Efterhånden som forløbet skrider frem udbygges tidslinjen. Udover de nævnte perioder vil det være oplagt, at nævne den traditionelle inddeling i historiske perioder: Oldtid, middelalder, renæssance, oplysningstid osv. I den forbindelse bør grundloven, industrialisering og 4-partisystemet nævnes desuden vil det være oplagt, at indføre verdenskrigene samt den kolde krig på tidslinjen. Meget andet kunne nævnes, men der arbejdes videre med tidslinjen, så meget vil senere kunne føjes til. Det er oplagt at bede eleverne udarbejde tidslinjen eller læreren kan udlevere den med de årstal, som er skrevet på tavlen. Eleven kan opfordres til at hænge tidslinjen over skrivebordet, så det til stadighed er muligt for eleven at repetere de relevante årstal.

Kernestof: Danmarks tilblivelse, reformation, dansk demokrati, national identitet, industrialisering

Almen studieforberejdelse: Demokrati og demokratiopfattelser

Fag: historie, oldtidskundskab, samfundsfag, filosofi

Omfang/niveau: 2.g

Faglige mål:

- at eleverne får kendskab til det danske demokratis indretning og opståen
- at eleverne opnår en analytisk begrundet forståelse for, at demokrati er et plastisk begreb, der er historisk, kulturelt og samfundsmæssigt betinget.

Kompetencemål:

Eleverne skal træne følgende kompetencer:

- problembehandling og research
- indsamling og bearbejdning af materiale
- opstilling af problemfelter på grundlag af materialet
- argumentation og ræsonnement
- dokumentation af argumentation og ræsonnement på grundlag af materialet
- begrundet personlig stillingtagen/argumentation
- analytiske og metodiske kompetencer:

Hvorledes griber de deltagende fag temaet an?

Hvilke sider at demokrati og demokratiopfattelser kan de forskellige fag belyse?

Indhold/tilrettelæggelse

Særfaglig introduktion med efterfølgende projektuge hvor der arbejdes med en case.

I den særfaglige introduktion har eleverne arbejdet med:

- Hvem styrer i dagens Danmark?
- Hvad bliver styret i dagens Danmark?
- Hvordan styres der i dagens Danmark?
- Lang linie om demokratiet historie med to forklaringsrammer:
En idehistorisk (historie, oldtidskundskab, filosofi) og en materialhistorisk (hist, samfundsfag)

Samfundsfag: Styreformer, demokratiteori, klassiske ideologier

Oldtidskundskab: Antikke demokratiopfattelser og opfattelser af ”det rigtige”

Filosofi: Beslutningsmyndighed, retfærdighed og det retfærdige samfund

Historie: Nationalstatens opståen og national identitet i lokalt, nationalt og europæisk perspektiv

Projektugen: Case study: Operaen København

Er der tale om en demokratisk beslutning?

Kernestof:

Antikkens samfund, dansk demokrati, national identitet, velfærdsstat

Almen studieforberejdelse: Empirismen

Deltagende fag:

Historie, fysik, dansk, filosofi

Mål:

- Enkeltfaglig viden om perioden og stadig større bevidsthed om metode
- viden i kombination med andre fag
- forståelse for og anvendelse af forskellige fags tilgange og metoder samt empiriske kendelsesformer
- forståelse for videnskabsteoretiske, naturvidenskabelige og mentalitetshistoriske brud i verdenshistorien.
- vurdere muligheder og begrænsninger i fagene ved empiriske metoder

Beskrivelse:

Newton (1642-1727) udtalte, at han ikke ville blande gisninger og sandheder. Newton havde hermed også et meget nuanceret bud på den induktive og deduktive metode, metoder som eleverne anvender hver dag i mange fag. Newton lagde det videnskabsteoretiske grundlag som bl.a. Hume og Kant måtte medtage i deres betragtninger over verden og mennesket.

Ved at gå tilbage og sammenstille forskellige videnskabssyn / historiesyn fra Newton , Voltaire og Kant til eventuelt Ørsted til Comte undersøges vores opfattelse af videnskab, fag og tilgang til verden mentalitetshistorisk . Eleverne får derved en dybere forståelse for det naturvidenskabelige videnskabssyns historiske og filosofiske baggrund samt Tidens udtryksformer gennem danskfaget. Man bevæger sig fra før oplysningstid og eventuelt helt op til romantik Hvorledes afspejles videnskabssynet i fagene og hvad er den historiske baggrund for dette? Eleverne afprøver både den induktive og deduktive metode i praksis.

Forløb:

Historie (12 timer):

Kant (Hvad er oplysning) , Voltaire og oplysningstid. Europa historie 1750-1850. Fra feudalisme til industrialisering - fra enevælde til demokrati. Rationalisme. Deisme. Liberalisme. Nationalisme. Perspektivering til postmodernisme Historie arbejder både induktivt (råt kildemateriale) og deduktivt

Filosofi (4 timer):

Tekstanalyse af Ørsted og Comte perspektivering ved Kuhns videnskabssyn

Fysik (18 timer):

Newton , Ørsted. Teoretiske og praktiske øvelser med induktiv og deduktiv metode.

Dansk (12 timer):

Tekster fra oplysningstid og Romantik til moderne gennembrud. Fra Holberg til H. C. Andersen.. Dansk arbejder både induktivt og deduktivt.

Fysik starter hvorefter historie kobler sig på sammen med dansk. Filosofi har 2 blokke i start og samler op til sidst.

Arbejdsform:

Kursusforløb med klasseundervisning særfagligt i Fysik (12? lektioner a 90 min); historie og dansk. ca. 8 lektioner a 90 min. pr. fag

Foredrag/tekstanalyse ved filosofi 3 x 90 min.

6 -10 lektioner med Projektarbejdsform afsluttende med synopsis til træning i 2.g eksamen i Almen Studieforbereelse.

Kernestof:

Renæssancen, Oplysningstiden, national identitet, industrialisering, demokrati

(Undervisningsvejledning April 2005)

Forløb almen studieforbereelse: Den arabiske rejse 1761-67.

Fag:

historie, matematik, fysik, dansk

Beskrivelse

Et forløb i 1.g /grundforløbet om synet på orienten, feltarbejdets tilblivelseshistorie og oplysningstidens kortlægning af den arabiske halvø ved astronomisk viden, geografisk indsigt og teknologisk kunnen.

Et samarbejde mellem historie, matematik, fysik og dansk.

I efteråret 2004 blev en lektor ved Carsten Niebuhr-Instituttet ved Københavns Universitet overfaldet af 3 arabisktalende mænd. Overfaldet kan ses som et angreb på lektorens personlige frihed men også på universitetets videnskabsetik og forskningstradition. Hvorfor er det skæbnens ironi, at det går ud over en ansat ved netop det pågældende institut? Hvem var Carsten Niebuhr, og hvilken rolle har han i dansk videnskabstradition?

I 1761 sendte Fr. 5 en videnskabelig ekspedition til den arabiske halvø, der dengang var ukendt land for europæerne. I ekspeditionen deltog 6 personer, en geodæt og astronom, en filolog, en botaniker og naturforsker, en læge og en kobberstikker samt en oppasser. Kun geodæten og astronomen, Carsten Niebuhr, gennemførte og overlevede rejsen.

Omhyggelige kort og beskrivelser af enhver større by på rejseruten med gennemgang af indbyggernes erhverv og handelsvarer, korrekte landkort, nøjagtige opmålinger af alle geografiske navnes længde- og breddegrader, tegninger af seværdigheder og en nøjagtig aftegning af kileindskrifter fra oldtidsbyen Persepolis er blandt de materialer, Niebuhr bragte tilbage til København. På baggrund af den arabiske rejse udgav han efter hjemkomsten sine rejseberetninger og forskningsresultater bd. 1- 2, rejsefællens noter og indsamlinger om botanik og zoologi foruden 20 afhandlinger om orientalske forhold. Han var en omhyggelig og energisk iagttager, og hans indsats vakte opsigt i ind- og udland og skaffede ham medlemskab af flere lærde selskaber og Dannebrogordenen 1809.

Store dele af ekspeditionens samlinger eksisterer og benyttes stadig i videnskabeligt arbejde, og i 2001-04 udgav Carsten Niebuhr Instituttet, Københavns Universitet hans rejsebeskrivelse og forskningsresultater.

Pga. bogtrykkerteknikkens udvikling kunne værkerne udgives på baggrund af de tyske udgivelser fra 1700-tallet, selv om de værdifulde kobberplader med illustrationer fra rejsen var gået tabt ved en af Københavns brande. Udgivelseshistorien var medvirkende til, at Carsten Niebuhr tidligt vandt

stor anerkendelse i udlandet, hvor han hører hjemme i en encyklopædisk tradition, der dominerer videnskaben i Europa i 1700-tallet.

Forløb

Som forudsætning for emnet præsenteres de økonomiske og politiske forudsætninger for oplysningstiden.

Derefter arbejdes der med en række vidensmål, herunder baggrunden for ekspeditionen, dens formål og forløb og de indhøstede resultater. Der arbejdes kritisk-metodisk med dele af rejseberetningen. Dernæst gennemgås Niebuhrs arbejde, således at den videnskabelige metode fremstår. Det sker ved en gennemgang af beregningsmetoderne til længde- og breddegrad, landmåling ved triangulering og matematiske beregningsmodeller i forhold til oldtidens bygningsværker (pyramiderne) og ved en gennemgang af rejseform, levevis og syn på de fremmede. Dette sættes ved foredrag ind i en teknologi- og videnskabshistorisk sammenhæng.

Ved lærerforedrag placeres rejseberetningen i en historiefaglig tradition i forhold til den filosofiske og filologiske historieskrivning, og Thorkild Hansens dokumentarroman fra 1962 gennemgås som dels fiktion og dels historisk fremstilling på baggrund af de respektive fags metoder.

Materialer:

Jørgen Bæk - Simonsen: Islam med danske øjne. 2004. s. 90-103.

Thorkild Hansen: Det lykkelige Arabien. 1962

Carsten Niebuhrs Rejsebeskrivelse fra Arabien og andre omkringliggende lande bd. 1. 2003. s. 16-21,108-112,120-121, 222-234.

Stig Rasmussens (red) "Den arabiske Rejse 1761-1767". 1997. s. 74-78, 88-92

Klip fra relevante lærebøger.

Materiale til lærerforedrag:

Benny Jacobsen m.fl. Sociologi og modernitet. 2002. s. 24 - 29

Bernard Eric Jensen: Historie – livsverden og fag. 2003. s.111-116, s. 220-223.

Alexandre Koyré: Tankens enhed. Oversat ved Tom Bøgeskov. 1998 s. 57-77, 131-153.

Kernestof:

Oplysningstiden, kulturmøder

Forløb: Almen studieforbereelse: Terrorisme

Fag:

historie, dansk, samfundsfag, dansk, evt. psykologi

Beskrivelse.

Et forløb om terrorismens baggrund, mål og midler på nationalt og internationalt plan i et studieretningsforløb i 3.g. Et samarbejde mellem historie, samfundsfag, dansk, evt. psykologi. Anslået tid er i alt 30 timer.

Den 11. september 2001 blev World Trade Center i New York og forsvarsministeriet Pentagon i

Washington DC angrebet af 2 fjendtlighedsindede fly. Det var begivenheder, der påvirkede den vestlige verden og ændrede forholdene mellem os i den vestlige civilisation og de andre civilisationer.

Siden da har dele af den vestlige verden ført en krig mod terrorisme, men hvad er terrorisme og hvor er fjenden? Hvad kæmper terrorister for og hvem er de? Og hvordan påvirker terrorisme konfliktbilledet efter den kolde krigs afslutning?

Forløb.

Med udgangspunkt i en aktuel situation fra de elektroniske eller trykte medier giver historiefaget viden om den konkrete situation og dens baggrund. Dette sættes i relation til en begrebsbestemmelse af terrorisme og dens aktører, og terrorismens historie de sidste 100 år – f.eks. med fokus på Balkan eller Palæstina - gennemgås i forhold til nationale og internationale situationer, i forhold til selvstændighedskampe, i forhold til politisk terrorisme og religiøs terrorisme. Der afrundes med et oplæg om USA's krig i Irak og terrorismens rolle i en ny verdensorden.

I samfundsfag arbejdes der i international politik med konfliktbilleder siden den kolde krigs afslutning, herunder de/os relationens betydning i international politik.

I dansk beskæftiger man sig med mediets dækning af den aktuelle situation, med fjendebillede og fjendesprog.

Ved en forelæsning i psykologi forklares fjendebilledets psykologiske funktion.

I historie erfarer eleverne med forløbet, at aktuelle begivenheder har en historisk baggrund, der skal inddrages for at forstå nutiden, og at nutiden kun begribes kvalificeret, hvis man kender dens historiske forudsætninger.

Under forløbet arbejder eleverne med forskelligartet historisk materiale, og de forholder sig metodisk - kritisk til brug af historien, idet de får mulighed for at arbejde med skismaet mellem en frihedskæmper og en terrorist. De præsenteres endvidere for forskellige måder at bruge historie, således at faget mødes som et humanistisk fag med flere forklaringsstilbud på en konkret situation.

I forløbets tilrettelæggelse indtænkes oplæg, kollokvier og forelæsninger sammen med elevernes selvstændige arbejde i små grupper. Som individuelt produkt skal eleverne skrive et brev til en 14-årig, hvor eleven forklarer den aktuelle situation med inddragelse af relevant viden, men uden at tale ned til vedkommende. Besvarelsen tæller som aflevering af en dansk stil, og der gives karakter.

Materiale

For eleverne diverse undervisningsmaterialer i elektronisk form og i bogform om terrorisme, international politik og en ny verdensorden. Desuden kan nedenstående tekster anvendes med nogen lærervejledning:

Z. Brzezinski: Sikkerhed hviler på fælles goder. Kristeligt Dagblad. 202-03-09. (1.g)

Samuel P. Huntington: Civilisationernes sammenstød. 1993. – relevante uddrag. (2. og 3.g)

Francis Fukuyama: The End of History. 1989. – relevante uddrag i oversættelse.

Edward Said: Orientalisme. Vestlige forestillinger om Orientalismen. 2002/2004 - relevante uddrag. (2. og 3.g)

Dansksprogede artikler inspireret af Fukujama: The End of History. 1989

Christina Clark m.fl: Historisk dykkersyge. Information 1994-09-24 (1.g)

Bo Grønbeck: Den bedste af alle verdener. Jyllandsposten 19093-07-29 (1.g.)

Michael Jalving: På vej mod kedsomhedens herredømme? Dansk udsyn. Årg. 72, nr. 2 (1993) s. 127-136. (2. og 3. g)

Frederik Stjernfelt: Aristokratisk liberalisme. Information 1992-04-25 (2. og 3.g.)

Kernestof:

Murens fald, Danmarks internationale placering, menneskerettigheder, globalisering

Ideologiernes kamp som et AT-forløb: Animal Farm

De involverede fag vil tage sig af de sider af forløbet som er særfaglige, og som skal danne udgangspunkt for AT-forløbet. I historie vil fokus være den russiske revolution og Stalintiden frem til 1945. I engelsk vil de have læst og arbejdet med "Animal Farm". Samfundsfag med teorier om totalitære systemer.

I AT-forløbet bliver målet så at få fagene i samspil. Set udfra et historie-synspunkt vil det være spørgsmål som:

Hvilke elementer fra den konkrete historie inddrager Orwell?

Hvilke litterære virkemidler bruger Orwell i sin beskrivelse af et konkret historisk forløb?

Hvad betyder det for beskrivelsen af det historiske forløb, at det omsættes i en allegori?

Er der vigtige elementer fra det historiske forløb, som Orwell ikke inddrager? Hvorfor?

Hvad er forskellen på en almindelig historisk fremstilling og en litterær fremstilling af et historisk udviklingsforløb? Hvilke styrker/svagheder har den historiske fremstilling? Den litterære fremstilling? Er romanen relevant i dag som historieformidling?

For historiefagets vedkommende udbygges perspektiverne i forhold til brug/misbrug af historie, kritisk stillingtagen til historien i litterære fremtrædelsesformer, og det giver dem redskaber til at orientere sig i de mange forskellige former for historiebrug og formidling de møder i deres hverdag (Historiske romaner, tv-serier). Et sådant forløb vil derfor være med til at opfylde kompetencemålene for historie.

Eksempel

Hvis man laver et længere oversigtsforløb med fx naturvidenskab om naturvidenskabelig tankegang, vil historie trække de lange linier i forhold samfundsudvikling og sammenhængen mellem de materielle forhold og udvikling af nye ideer og tanker. Naturvidenskab vil arbejde med udviklingen i den naturvidenskabelige tankegang og metode. Det er vigtigt, at eleverne hele tiden udfordres ved, at der hele tiden stilles spørgsmål til de begivenheder og faktorer, som inddrages i forløbet. Herved medvirker forløbet til udvikle den faglige kompetence om periodiseringsprincipper (også andre kompetencer udvikles i et sådant forløb, men denne kompetence fremhæves fordi den netop er rettet mod målet om at overblik- og sammenhængsforløb også kan bevæge sig ud over det rent redegørende niveau).

Animal Farm som flerfagligt samarbejde

I engelsk læses romanen og der arbejdes med tekstanalyse.

I historie gennemgås den russiske revolution og den tidlige Stalin-tid (før 1945)samt kommunisme som totalitær styreform.

Engelsk vil trække på den historiske baggrund i tekstanalysen. Der vil typisk ikke være en opsamlende fase, hvor man arbejder med de to forskellige tilgange til bogen. Set fra et historiefagligt synspunkt vil faget i dette samarbejde primært fungere som vidensramme for tekstanalysen i engelsk, og historielæreren vil typisk ikke bruge det tekstanalytiske i historie.

Eksempel:

Romerriket kan tages op som et emne med udgangspunkt i det moderne demokratis opbygning og betydning. Man kan komme ind på Europakortet i dag og sammenligne med dengang. Bygningsværker fra Romerriket kan sammenlignes med den måde vi bygger på i dag. Familien i dag kan sammenlignes med familien tidligere eller i andre kulturer. Transportmuligheder i dag kan anskueliggøre besværet med transport tidligere. Med et emne som Industrialiseringen kan man tage udgangspunkt i vores kommunikationssamfund og forklare udviklingen fra landbrugssamfund over industrialiseringen til i dag.

Eksempler:

Imperialismen: Inddragelse af uddrag af Joseph Conrad's "Mørkets hjerte". I historie skal der naturligvis ikke fokuseres på litteraturanalyse, men på hvorledes Conrad beskriver den europæiske kultur omkring århundredeskiftet, som den afspejles i beskrivelsen af Kurtz' udvikling.

Historieformidling: Den billedlige gengivelses fascinationskraft giver gode muligheder for at arbejde med historieformidlingen. En tegnefilm kan fx indeholde elementer af historie. Den historiske korrekthed kan måske diskuteres ud fra et nutidsperspektiv, men siger en del mere om samfundsmæssige holdninger på tilblivelsestidspunktet (fx TinTin i Congo). Et maleri fører beskueren ind i en bestemt historisk tid. Det kan for eksempel være at forstå fattigdommen i 1800-tallet (Brendekilde: Udslidt, 1889) eller måske borgerskabets syn på fattigdommen (Børstedrene).

Dokumentarudsendelse der sætter fokus på et emne eller en historisk tid. Hvis en dokumentarudsendelse virker manipulerende kan en sådan udsendelse underkastes en nærmere analyse og dermed opøve elevernes kritiske sans. En reklame kan understøtte en opfattelse af et bestemt kønsrollemønster på et bestemt tidspunkt. Et digt kan fortælle noget om en tids nationale stemning etc.

Eksempel

Med reformationen som emne kan udgangspunktet være Europa og den kristne verden i dag. Det kan give anledning til diskussioner om forskelligheder og ligheder i forhold til de mange europæiske kulturer, og i den sammenhæng kan den tilbagevendende diskussion i Danmark om adskillelse af kirke og stat tages op. Man kan se på, hvorfor nogle lande er romersk-katolske, andre græskortodokse og atter andre protestantiske.

Eksempel:

Ved en kort forelæsning om udviklingen i Danmark 1850-1914 udleveres en disposition og et overordnet mål for forelæsningen med plads til at tilføje notater. Forelæsningen foregår i et tempo, der tager hensyn til elevernes manglende erfaring i notatteknik (man kan evt. holde små ”skrivepauser”). Efterfølgende kan man diskutere, hvilke noter der er taget. Her vil det være meget vigtig at fokusere på forelæsningens mål, således at eleverne lærer, at ikke alt, hvad der siges, er relevant i forhold til den overordnede problemstilling. I 3.g vil en sådan forelæsning kunne foregå uden disposition og i et højere tempo, da eleverne her må anses for at være selvkørende.

Eksempel:

I forbindelse med et forløb om afkoloniseringen kan man fx bruge Vietnam som eksempel (synkront). I forbindelse med et forløb om Den kolde Krig (diakront) kan opstandene i Polen være eksempler på Sovjets magtanvendelse (synkront). I forbindelse med gennemgangen af tidsafsnittet 1776-1914 (diakront) kan industrialiseringen undersøges nærmere (synkront) osv. Ligeledes kan man forestille sig, at udgangspunktet er synkront. Krigen på Balkan tages op og derfra gøres ekskurs til den kolde krig. På samme måde, vil Mellemøstenkonflikten kunne behandles diakront, mens emnet er tilrettelagt synkront med krigen i Irak som emne. Det synkron og det diakrone skal medtænkes i ethvert emne ligesom nutidsperspektivet skal stå centralt.